

Nuorisomellakoita? Kertomus Hangon regatasta

Nuorison alkoholinkäyttö erilaisten kesätapahtumien yhteydessä on tänä vuonna herättänyt tavanomaista suurempaa keskustelua. Ensimmäistä kertaa pitkästä aikaa vaaditaan, että nuorisoon kohdistetaan erityisiä alkoholipoliittisia kontrollitoimenpiteitä. Keskustelu on lähinnä koskenut sitä, minkätyyppiset kiellot ja kontrollitoimenpiteet antavat parhaan tuloksen. Nuorisopoliittikka yleensä ja alkoholivalistus eivät ole saaneet sijaa keskustelussa.

Eräät keskeiset päättäjät ovat olleet näkyvästi esillä keskustelussa. Varsinkin Uudenmaan läänin maaherra Jacob Söderman ja Helsingin ylipormestari Raimo Ilaskivi ovat vaatineet nuorison alkoholikäytön tiukempaa kontrolloimista. Söderman on muun muassa kehottanut kuntia käyttämään hyväksi keskioluen myyntiä koskevaa lainsäädäntöä (Uudenmaan lääninhallitus/Söderman 1987). Lääninhallituksen myötävaikutuksella alkoholinkäyttöä rajoitettiin keskioluen myyntikiellolla Hangon regatan aikana. Ilaskivi taas vaati konkreettisia toimenpiteitä nuorison illanvieron lopettamiseksi Hietaniemen uimarannalla Helsingissä, jossa poliisiviranomaiset valitivat järjestyksenpitoa-keuksista.

Poliisiviranomaiset ovat myös muiden tilaisuuksien yhteydessä ryhtyneet erityistoimenpiteisiin ja vaatineet tiukempaa kontrollia. Naantalissa poliisi sulki koko kaupungin keskustan estääkseen nuorison korttelirallin Uniqueon-päivän juhlien yhteydessä. Jo kesän ensimmäisen rockfestivaalin, Provinssirockin, yhteydessä poliisiviranomaiset olivat huolestuneita järjestyshäiriöistä. Tampereella poliisiviranomaiset yrittivät ensin kieltää Eppu Normaalin konsertin. Kun se vihdoinkin sai luvan esiintyä yksityisen radioaseman tilaisuudessa, soitti yhtye saateissa pienelle ja rauhalliselle kuulijakunnalle.

Viranomaiset ovat siis jostain syystä pitäneet tarpeellisenä tiukentaa valvontaa varsinkin nuorisolle tarkoitetuissa kesätapahtumissa. Samalla alkoholipoliittikka on kuitenkin viime vuosina etenkin anniskelun osalta liberaalisoitunut. Esimerkiksi anniskelulupia myönnetään helpommin ja anniskelusääntöjä on vähennetty. Jotta meneillään olevasta muutoksesta saisi paremman kuvan, olemme valinneet esimerkkitapaukseksi eniten kohua herättäneen Hangon regatan. Se on mielestämme hyvä esimerkki monestakin syystä. Hangon regatta on viimeinen kesätapahtuma, joka on täysin avoin nuorisolle. Aluetta, jossa nuoriso kokoontuu, ei ole aidattu eikä sinne vaadita minkäänlaisia pääsylippuja. Ikärajaa ei ole eikä järjestettyä ohjelmaa ole lainkaan. Koko Hangon kes-

kusta toimii tapahtumapaikkana regatan aikana. Havainnoidessamme nuoria ja heihin suuntautunutta valvontaa emme keskittyneet nuorisokulttuuriin ja mahdollisiin nuorisopoliittisiin toimenpiteisiin. Yritimme löytää uusia näkökohtia nuorten alkoholikäyttytymisestä ja sen kontrolloimisesta, jotta pystyisimme arvioimaan alkoholipoliittisten toimenpiteitten tarpeellisuutta.

Tutkimuksen tausta ja tutkimusmenetelmä

Keskiolulakiin tuli 1. 4. 1987 muutos, jonka seurauksena keskioluen myynti on lääninhallituksen päätöksellä mahdollista kieltää kunnan tai kaupungin alueella määrääjäksi. Hangossa keskioluen myynti kiellettiin perjantaina 10. 7. ja lauantaina 11. 7., minkä lisäksi myös paikallinen Alko oli perjantain kiinni. Kiellolla pyrittiin rauhoittamaan kyseisenä viikonloppuna järjestetyn regatan (= purjehduskilpailu) yhteydessä tapahtuvaa, jo perinteiseksi muodostunutta juhlintaa. Juhlijat ovat sangen nuoria eivätkä yleensä ota millään tavoin osaa itse purjehduskilpailuun. Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos oli kiinnostunut selvittämään tämän niin kutsutun "regatan hännän" alkoholikäyttytymistä, Hangon erityisjärjestelyjen mahdollisia vaikutuksia sekä regatan ympärillä ilmenevää toimintaa yleensäkin. Ketkä ja miksi sinne varsinaisten purjehtijoiden ohella niin runsain joukoin saapuvat ja miten paikan päällä käyttäytyttiin?

Kolme Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen lähettämää havainnoitsijaa kierteli Hangossa koko regattaviikonloppu ajan. Työajat oli osittain vuorotettu, jolloin ympärivuorokautinen työskentely oli mahdollista. Päivisin pääasiassa haastateltiin juhlijaita, purjehtijaita, paikallisia asukkaita, poliisia, yrittäjiä ja muita regattaan tavalla tai toisella liittyviä ryhmiä. Iltaisin ja öisin lähes pelkästään kierreltiin havainnoimassa, kirjaamassa asioita muistiin ja valokuvaamassa.

Hangon regatta ja lehdistö

Hanko on pieni 12 000 asukkaan merenrantakaupunki. Satamaliikenne ja muutamat tehtaat ovat olleet kaupungin suurimmat työllistäjät, mutta meneillään oleva rakennemuutos koettelee kaupunkia. Teollisten työpaikkojen vähentyminen on nostanut Hangon työttömyysprosentin noin kymmeneen. Matkailun merkitys kaupungille on noussut rakennemuutoksen myötä, joskaan monien mielestä kaupunki ei ole sijoittanut tarpeeksi matkailualan kehittämiseen. Regatta, joka on vuodesta 1910 ollut Hangon suurin kesätapahtuma, tuokin kaupunkiin kivat matkailutuloja.

Järjestävän pursiseuran, HSF:n, puheenjohtajan Jan-Erik Lindströmin mukaan regatan "häntä" oli olemassa

jo 1970-luvulla, mutta vuosikymmenen puolivälin jälkeen ihmisiä alkoi tulla tuntuvasti lisää. Kuitenkin lehdissä regatta on ollut esillä varsinaisesti vasta tällä vuosikymmenellä. 1970-luvulla saivat enemmän julkisuutta sellaiset tapahtumat kuin Imatran ajot, Porin Jazz ja Ruisrock.

Tutkimme Alkon kirjasto- ja tietopalvelusta saamamme artikkelit vuosilta 1974–87. Alkon kirjasto- ja tietopalvelu pyrkii kattamaan kaiken alkoholipoliittisen keskustelun ja kerää aiheesta kaikki kiinnostavimmat artikkelit. Kirjoittelu regatasta on kasvanut asteittain. 1970-luvulla kirjoittelu oli lähes olematonta, lukuun ottamatta vuosikymmenen loppua, jolloin regatta sai suosiota kasvun myötä enemmän huomiota osakseen. 1980-luvulla kirjoittelu on lisääntynyt varsinkin vuodesta 1984 eteenpäin huipentuen tähän vuoteen. Jo 1970-luvun lopulla (1979) regatta oli massatapahtuma. Yhdessä artikkelissa kerrotaan Hangon väkiluvun kaksinkertaistuneen regattaviikonloppuna. Kuitenkin artikkeli antaa regatasta rauhallisen kuvan. Siinä poliisikomisario Erik Asplund kertoo, että viikonloppu oli heillä hyvin hallinnassa. ”Metakkaa paremminkin kuin mellakkaa”, hän kuvaili regattaa.

1980-luvun alun regatat olivat aikaisempia hieman rauhattomampia. Lehtien mukaan vuonna 1981 regatta oli poliisille työläs osittain siksi, että miesvahvuus oli vain n. 30. Pari vuotta myöhemmin saatiin toivottua virkapuolaa liikkuvasta poliisista.

Vuoden 1984 regatta oli siihenastisista regatoista väkivaltaisempi, mikä näkyi myös lehtikirjoittelussa. Kirjoituksissa kiinnitettiin aikaisempaa enemmän huomiota tappeluihin ja rikkomuksiin. Kun ennen lehtiotsikot raportoivat ”karnevaalitunnelmasta ja juupoista”, niin 1984 ne kertoivat ”regattavaen rettelöineen Hangossa” ja ”väkivaltaisesta regatasta”. Eräässä lehdessä poliisimestari Korpoo toteaa, että ihmisiä oli vähemmän mutta että he olivat aggressiivisempiä kuin aiemmin. Myös vuoden 1985 regattaa leimasi rauhattomuus. Lehtien mukaan poliisi kirjasi viikonloppuun aikana noin 700 erilaista rikkomusta. Rikkomusten suuri määrä selittyy tehostuneella valvonnalla. Poliisien suuri määrä saikin paljon huomiota osakseen. Lehdet kertoivat poliiseja olleen noin 150, ja eräs lehti kertoo poliisimestari Korpoo todenneen, että vuoden 1985 regatan valvonta oli ETYK:n jälkeen laajin Suomessa toteutettu poliisioperaatio. Vuonna 1985 esiintyi myös lehdissä ensimmäisen kerran tieto poliisin halukkuudesta kieltää keskioluen myynti Hangossa regatan aikana. Vuonna 1986 regatta oli jo hieman rauhallisempi, mikä lehtien mukaan johtui ainakin osaksi huonosta säästä. Ihmisiä oli vain puolet edellisvuoden määrästä, mutta lehtien mukaan meno ei juuri ollut edellisvuosia rauhallisempaa.

Tämän vuoden (1987) lehtikirjoittelu oli paljon edellisvuosia runsaampaa. Kesäkuussa kirjoiteltiin Lex Hangon Regatasta, joka mahdollistaa Alkon myymälän sulkemisen ja elintarvikeliikkeiden keskioluen myynnin kieltämisen lääninhallituksen päätöksellä erityistilaisuuksien aikana. Yleisesti lehdet pitivät viime regattaa erittäin rauhallisena. Regatan jälkeen monet lehdet kertoivat ”kieltolain” ja kylmyyden rauhoittaneen tapahtumaa, ja jossain lehdissä ennakoitiin kieltolakia myös ensi vuodeksi.

Yleisesti lehdistö on usein saattanut kirjoittaa regattan nuorista asenteellisesti ajatellen perusteemaansa — nuorten rajua alkoholinkäyttöä. Saman ovat todenneet aikaisemmin mm. Tommi Hoikkala ja Heikki Katajisto (1981) tutkiessaan Suomen nuorisoa ja alkoholinkäyttöä joukkotiedotuksessa.

Regatan juhlijat

Hangon regataan alkoi virrata tulijoita perjantaina kello 17:n jälkeen. Kadut täyttyivät sekä kävelijöistä että hiljalleen matelevista autoista tunti tunnilta aina kello 21:een asti. Ihmiset tyhjentelivät autoissaan ja rantakallioilla alkoholivarastojaan. Puolen yön aikoihin tunnelma alkoi olla äänekkäimmillään. Aamulla viiden maissa nuoret olivat jo väsähtäneet ja kadut autioituneet. Lauantaipäivä oli erittäin rauhallinen — melkein kuin mikä tahansa Hangon kesäinen lauantai. Illan lähestyessä juhlinta hiljalleen käynnistyi pilvipoutaisessa säässä. Tunnelma oli jonkin verran edellistä iltaa riehakkaampi, ja ilonpitoa kesti aina noin kello 19:stä aamunsarastukseen asti. Sunnuntaina iltapäivällä alkoi useimpien paluumatka kohti kotia.

Eniten liikehrittiin Hangon Casinon ja itäsataman välillä, reilun kilometrin matkalla. Sieltä löytyivät myös melkein kaikki myyntikojut makkaroineen, virvokkeineen ja jäätelöineen. Laitakaupungin kadut olivat miltei tyhjiä, ja keskustasta muutaman kilometrin päässä olevalla leirintäalueella oli vain kourallinen ihmisiä huolimatta molempina iltoina järjestetyistä konserteista.

Regataan tullut ”häntä” ei osannut antaa haastattelussa mitään todellista syytä tulolleen. Useimmat pitivät regattaa oivallisena tapaamispaikkana, ja valtaosa otti osaa hauskanpitoon alkoholin kera. ”Pelkkä ryyppyreisuhan tämä on ollut”, totesi kaksi väsynyttä espoolaisnuorta sunnuntaiaamuna. Myyntikielloista huolimatta alkoholi näkyi katukuvassa, ja sen nauttiminen oli monelle keskeisintä. Alkoholia voidaan siten pitää hyvin olennaisena tällä nuorten kesäisellä kokoontumispaikalla.

Kuva: Joakim Lybeck

Leena Warsellin (1987) mielestä nuorten alkoholinkäyttöön liittyy olennaisesti ”rajojen rikkomista ja elämysten etsimistä”.

Haastatelluista suuri osa oli tullut pääkaupunkiseudulta, mutta löytyipä myös turkulaisia, tamperelaisia ja kotkalaisia. Myös hankolaiset näyttivät juhlivan vieraitensa ohella. Haastateltavat arvioivat Hankoon kokoontuneen monenlaisia ihmisiä aivan nuorista jo keski-ikää lähenteleviin. Omat havaintomme myös tukivat tätä, joskin yleisimmin regatan juhlija oli noin 20-vuotias tai hieman nuorempi.

Hangossa oli paljon ensimmäistä tai toista kertaa regattaan tulleita, jotka olivat kuulleet puhuttavan ”kaikenlaista” ja päättäneet tulla paikalle virinneestä uteliaisuudesta tai mielenkiinnosta. Juhlijat olivat hyvin perillä myyntikielloista, joita he pitivät lähes merkityksettöminä. ”Kyllä jengi on osannut varautua, meiltä ei ainakaan viina lopu kesken”, oli yleinen vastaus.

Onnistuimme löytämään myös todellisen regatan ”veteraanin”, joka oli mukana jo kymmenettä kertaa. Tämä 31-vuotias nuorekas mies ihmetteli muutaman ystävänsä kanssa tunnelman laimeutta. ”Täällä on tänä vuonna selvästi vähemmän porukkaa kuin aikaisemmin. Eihän täällä näy ketään tuttujakaan. Autopaikkakin järjestyi Casinon edustalta helpommin kuin koskaan, vaikka tulimme vasta perjantai-iltana — yleensä on tultu jo torstaina. Eivät ole näköjään kovin monet raggaritkaan vaivautuneet tulemaan ’näyttääkseen autojaan’.”

Miksi juhlijoita niin vähän

Hangon regatassa oli siis tänä kesänä selvästi vähemmän purjehtijoiden ohella tulleita juhlijoita eli ”regatan häntää”. Yleisesti väkeä arvioitiin nyt olleen noin 10 000—15 000, kun esimerkiksi vuonna 1985, jolloin koettiin varsinainen yleisömenestys, ihmisiä oli lähes kaksi kertaa enemmän. Lukuisat haastatellut toivat esille yhdenmukaisesti mielestään kolme todennäköisintä syytä, miksi niin monet olivat tänä vuonna jättäneet tulematta regattaan. Ensinnäkin kyseisenä viikonloppuna järjestettiin kaksi isoa festivaalia: Helsingissä ensimmäistä kertaa pidetty urbaani festivaali ja Porissa juuri alkanut Porin Jazz. Toiseksi vierailijoiden määrää osaltaan vähensi jo säätiätoituksissakin luvattu epävakainen ilma. Kolmanneksi monet olivat saattaneet jäädä pois käyttöön otettujen erikoisjärjestelyjen takia (myyntikiellot, poliisien suuri määrä). Useat olivat ehkä valinneet regatan sijasta toisen vaihtoehdon ajatellen, että tehovalvonta rajoittaa liikaa ilonpitoa. Kuitenkin tekemämme havaintojen perusteella valtaosalle nuorisotapahtumissa kävijöistä reilu ilonpito ja tihutöihin syyllistyminen eivät tarkoittaneet samaa asiaa.

Poliisi

Poliisien määrä oli ainakin odotettua pienempään juhlijajoukkoon nähden erittäin suuri. Arviot liikkuivat 150 ja 200 poliisin välillä, kun esimerkiksi vuonna 1981 Hangossa oli järjestystä valvomassa vain noin 30 poliisia. Hangon poliisimestarin Simo Korppoon mukaan nyt toimittiin vasta kolmatta kertaa todella isolla koneistolla.

Kuva: Joakim Lybeck

Regatan ”häntä” otettiin siis tehovalvontaan ja juhlijoilta evättiin mahdolliset lauantaipäivän keskiolutostot Hangossa. Korppoo piti toimia onnistuneina, sillä niin juopumuspidätykset, rattijuopumukset kuin pahoinpitelytkin vähenivät edellisestä vuodesta. On kuitenkin muistettava, että tänä vuonna juhlijoita oli aikaisempaa vähemmän. Keskiolutkielto oli Korppoon mukaan tarpeellinen, ja sitä harkitaan toteutettavaksi myös ensi vuonna. Alkoholilla näytti nuorilla kuitenkin riittävän, eikä pimeiden pullojen kauppa kukoistanut. Poliisin mukaan alkoholilla oli osuutta melkein kaikissa regatan aikana toimenpiteitä vaatineissa tapauksissa.

Regattaan matkaava tapasi usein poliisin jo ennen Hankoon saapumistaan. Kaupunkiin johtavalla valtatiellä 53 oli lukuisia ratsioita koko viikonloppuun ajan ja Hangon-junissa valvontaa oli tehostettu. Lisäksi ainakin illansuussa saapuneita junia oli poliisiauto vastassa. Itse Hangossa liikkui lukuisia poliisin kävelypartioita korjaamassa sammuneita talteen ja kaatamassa yleisellä paikalla nautittua alkoholia maahan. Lisäksi poliisit kiertelivät rantakallioilla pyrkien estämään mahdolliset tappelut ja muut levottomuudet. Valvonta oli siten paitsi ilmeisen tehokasta myös erittäin näkyvää.

Salme Ahlström (1982) kuitenkin toteaa, että konfliktit nuorten ja viranomaisten välillä ovat ainakin Helsingissä lisääntyneet alkoholinkulutusta nopeammin.

Hankolaiset olivat haastatelluissamme yksimielisiä siitä, että itse keskiolutkielto ja Alkon sulkeminen eivät vaikuttaneet nuorison käyttäytymiseen. Lehtikirjoittelu ja yleinen ilmapiiri regatan aikana olivat heidän mielestään vaikuttaneet enemmän. Lehtiartikkelit saivat monien mielestä nuoria jäämään kotiin, mutta toisaalta ne, jotka tulivat regattaan, olivat varautuneet tilanteeseen. Monet hankolaiset olivat kuitenkin huolestuneita siitä, miten kiellot vaikuttavat sivullisiin, kuten esimerkiksi purjehtijoihin. Kun haastatelimme paikallisia asukkaita, näytti siltä, että vilkkaimpienkin katujen varrella asuvista suurin osa oli mukautunut tilanteeseen. Nuoret aiheuttivat häiriötä lähinnä vain silloin, kun he jättivät autonsa jalkakäytävälle ja nurmikoille tai tulivat aitojen lävitse mellastamaan pihuille. Monille hankolaisille regatta oli kuitenkin eräänlainen poikkeustila. Jotkut eivät edes jaksaneet olla kaupungissa regatan aikana

vaan lähtivät pois. Toiset istuivat vahtimassa asuntojaan koko yön. Poliiseja oli hankolaisten mielestä todella paljon tänä vuonna, ja etenkin vanhempi sukupolvi oli sitä mieltä, että poliisimäärä oli tarpeen. Regatan maine oli monien mielestä viime vuosina laskenut. Regatta oli aikaisemmin paljon siistimpi, kun se oli ainoastaan purjehduskilpailu. Purjehduskilpailunkin luonne on muuttunut. Ennen purjehtijat lähtivät aivan sataman edustalta, mutta nyt he purjehtivat kolmiomaisista ratoja kaukana ulapalla, eikä ihmisillä siten ole mahdollisuuksia seurata kilpailua.

Elinkeinoelämän edustajat eivät yleensä olleet kovin innostuneita uusista kielloista. Esimerkiksi Alkon paikallisoikehtajan mielestä myymälän perjantaisulkemisella ei ollut mitään vaikutusta alkoholinkäyttöön. Juhlijat tulivat hänen mielestään junalla ja autoilla vasta sen jälkeen, kun Alko muutenkin olisi ollut jo kiinni. Monet kauppiaat totesivat, että keskiolutkieltolaki antaa huonon kuvan Hangosta ja vähentää muutakin myyntiä. Keskioluen osuus ostoista olisi ollut pieni, mutta he pelkäsivät, että esimerkiksi purjehtijoiden asiointi vaikkapa Tammisaaressa aiheuttaisi tuntuvoimman tappion.

Leirintäalueella kerrottiin, että regatan aikana yöpymisiä on yleensä ollut noin 3 000—4 000. Tänä vuonna tuli ainoastaan 1 100 henkeä, mikä ilmeisesti aiheutti tuntuvoimman tappion. Leirintäalueella järjestettiin kaksi konserttia; Lapinlahden linnut soittivat perjantaina ja Peer Gynt lauantaina. Lapinlahden lintuja oli kuuntelemassa ainoastaan noin 150 ihmistä ja Peer Gyntiä ehkä hiukan enemmän. ”Poskelleen meni”, totesi leirintäalueen edustaja sunnuntaina.

Eräs kahvilanomistaja oli myös syvästi pettynyt kieltöihin ja poliisin kontrolliin. Hänen mielestään oli selvää, ettei kukaan tänä vuonna halunnut tulla kaupunkiin, jossa kaikki kilpailivat toistensa kanssa kieltöjen laatimissa ja sakkolappujen kirjoittamisissa.

Vapaaehtoisauttajia regatassa oli kaikkiaan yli 30. Mukana olivat SPR, Saapas-ryhmä, Lazarus-ambulanssi ja pelastuspalvelun auto. Partiointia oli sekä lauantain että sunnuntain vastaisena yönä. Lisäksi SPR:n ensiapupiste oli auki sunnuntaihin klo 15:een. Saapas-ryhmän Vesa Laukkarisen mukaan tämänvuotiset koulujen päätymisjuhlat Hietaniemessä olivat paljon rajuimmat kuin Hangon regatan juhlinta. Regatan rauhallisuutta kuvaa myös se, että vapaaehtoisten tilastoituja toimia oli vähemmän kuin aikaisempina vuosina. Suurimmat toimenpideryhmät olivat keskustelu ja ensiapu. Eniten merkitystä vapaaehtoistoiminnalla oli alle 15-vuotiaille, ja yleensäkin autettavat suhtautuivat toimintaan positiivisesti.

Yhteenveto

Ongelmaksi juhlijajoukko muodostui vasta 1980-luvulla, kun regatan maine vapaana juhlapaikkana hukkui yhä enemmän nuorisoa paikalle. Hankolaiset havahtuivat huomaamaan, ettei tällä nuorisoporukalla ollut mitään tekemistä itse purjehduskilpailun kanssa. Poliisiviranomaiset totesivat, etteivät heidän voimansa riittäneet hillitsemään nuorisoa.

Vuoden 1984 regatan järjestyshäiriöitä pidettiin sietä-

mättöminä. Seuraavana vuonna väkeä tuli vieläkin enemmän, mutta silloin poliisi oli ensimmäistä kertaa varautunut toden teolla tilanteeseen. Lehtiartikkeleissa korostuivat etenkin regatan väkivaltaisuus ja yleiset häiriöt. Vuonna 1986 poliisilla oli taas käytössä todella suuri ”koneisto”, mutta tällä kertaa huono sää ja tiukka kontrolli ilmeisesti rauhoittivat regattaa. Tämän vuoden regatassa vallitsi taas aivan erityinen tilanne. Hanko oli varautunut vuoden 1987 regattaan huomattavilla erityisjärjestelyillä ja kieltolailla.

Hangon toimenpiteet olivat järeät sekä kieltöjen että valvonnan osalta. Alkoholipoliittisena toimenpiteenä niin keskioluen myyntikielto kuin Alkon perjantaisulkeminenkin olivat siinä mielessä arveluttavia, että tehdyillä ratkaisuilla kajottiin jo tunnustettuihin oikeuksiin. Alkoholin saatavuuden evääminen kohdistui 18 vuotta täyttäneisiin, sillä eiväthän nuoremmat saa muutenkaan ostaa alkoholijuomia. Koska kyseisenlaisiin toimenpiteisiin ryhdyttiin, oli järjestyksen valvojilla oltava painava syy olettaa alkoholihaittojen kasvavan muutoin kohtuuttomiksi.

Myyntikiellot eivät kuitenkaan saaneet Hankoa sanottavammin raittiimmaksi, eivät ainakaan viikonlopun aikana tehtyjen havaintojen perusteella. Ne, jotka olivat Hankoon tulleet, siellä yleensä myös ryypäsivät. Arvailujen varaan sen sijaan jää, kuinka moni oli jo valmiiksi kieltoviidakkoon turhautuneena jättänyt tulematta. Alkoholin saatavuuden kieltäminen Hangossa sekä tehovalvonta olivat varmasti vain osasyitä vähäiseen kävijämäärään sään, muiden festivaalien tai vaikkapa nuorten aikaisempaa monipuolisempien vapaa-ajanviettotapojen rinnalla.

Yleisesti voidaan todeta, että tämänvuotinen regatta oli rauhallinen. Tunnelma oli koko ajan keveä, eivätkä juhlijoiden ja järjestyksen valvojien välit missään vaiheessa kiristyneet. Poliisit usein juttelivatkin leppoisasti nuorten kanssa, ja suurella ennakkokokohulla ounasteluista rauhattomuuksista ei ollut juuri tietoakaan. Toki tappeluita oli, mutta niiden määrä juhlijajoukkoon nähden oli erittäin vähäinen. Regatan ”hantaa” joi reippaasti alkoholia, lauloi, huusi ja oksenteli, mutta pahoinpitelyjen ja ilkivallan määrää ei paisunut kovinkaan suureksi. Osasyys tähän oli varmasti tehokas valvonta, mutta kyllä Hangossa oli mahdollista tehdä paljon ilman valvojaa silmäpariaakin; eihän poliisi voinut koko ajan seistä vieressä. Niinpä nuorisoon voi kokonaisuudessaan sanoa käyttäytyneen hyvin, eikä se ollut mitenkään lähtenyt uhmaamaan asetettuja kieltoja. Pikemminkin kiellot nähtiin turhiksi, ja ainakaan haastatetuille niillä ei ollut mitään merkitystä. Juhlijat suhtautuivat siten regatan erityisjärjestelyihin sangen neutraalisti.

Kaiken kaikkiaan esille tulee väkisin se mielikuva, että kärkeästä on tehty jonkinlainen härkänen. Regatta oli aika vähätaapahtumainen niin järjestetyltä ohjelmaltaan kuin juhlijoiltaankin. Alkoholipoliittisten toimenpiteiden ja tiukennetun valvonnan vaikutus näytti jäävän lähinnä siihen, että osa ilmeisesti Hankoon aikoneista nuorista jäi tulematta. Entä olisiko järjestys sitten karannut käsistä ilman erityistoimia? Tuskin kuitenkaan elokuiset Tukholman kaltaiset mellakoinnit olisivat toteutuneet Hangossa, vaikka keskiolutta olisikin ollut myynnissä.

Ahlström, Salme: Finnish teenagers — how they drink and clash with authority. Tutkimuslause n:o 159. Helsinki: Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos, 1982

Hoikkala, Tommi & Katajisto, Heikki: Suomen nuoriso ja alkoholi joukkotiedotuksessa. Karpon ohjelma ja sanomalehdistö. Alkoholipoliittika 46(1981):3, 110—119

Uudenmaan lääninhallitus/Jacob Söderman M85/87 9. 7. 1987. Toimenpiteiden tehostaminen alkoholihaittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi (kunnanhallitukselle)

Warsell, Leena: Hymypoika ja viinan kauhistus eli miksi nuoret juovat? Liikunta ja tiede 24(1987):2, 92—95.

Joakim Lybeck—Mika Pirinen—Timo Tuokko

Päivien kulku — epätieteellinen katsaus joutilaisuuteen

Kymmeneltä, kun paikka aukeaa, Arno on juonut puolikkaan koskenkorvaa. Oluesta hän ei pidä, mutta ennen kahtatoista ei muutakaan saa, eikä kämpällä krapulan kärsiminen vailla seuraa ole mistään kotoisin. Pari tuntia sietää oluttakin, jos on šakkipelikaveri. Kahdeltatoista hän tilaa tiukkaa viinaa ja syö, mikäli ruoka maistuu, ja peli jatkuu.

Peli on jatkunut jo pari vuotta. Arno jäi ratista kiinni, sai potkut, siinä meni toimitusjohtajan vakanssi, vaimo, kaksi lasta ja asunto. Mutta raha ei tee kiusaa: hän on perinyt isänsä rakennusfirman, myynyt sen, ja siitä riittää lapsenruokkoihin ja muuhun.

Me tiedämme, että hänen intonsa elää on vähissä; hän on vaikeroinut sitä joskus iltayöstä. Hän juo itsensä järjestelmällisesti hengiltä. Siinä hän onnistuu. Eräänä perjantai-iltana hän lähtee Mairin ja Kaken luo jatkoille. Lauantaina hän laskee kylpyammeeseen kuumaa vettä ja menee kohentelemaan oloaan kylmän koskenkorvan kanssa, eikä nouse enää omin voimin sieltä. Sydän pysähtyy. Emme tiedä, miten hautajaiset ja perinnönjako sittemmin järjestetään. Arnoa ei enää ole.

Tänään hän vielä pelaa ja ärhentelee, jos vastapeluri ei siirrä ajallaan: hermot on kireällä. Mutta oiva peluri hän on, peli on intohimoista se toinen.

Kaikilla meillä on tarinamme. Mutta jos joku vieras niitä tulee utelemaan, mitä sellaiselle sanoisi? Sepittelisi sellaisen mieliksi jotakin.

Esimerkiksi Ramppea ei voi luonnehtia miksikään Adonikseksi. Sen poissa ollessa ollaan joskus virnuiltu, miten ihmeessä yksinäinen nainen tohtii nousta sen taksiin. Mutta Ramppe, vaikka iso ja römökkä-ääninen onkin, on kiltti. Asuu äitinsä kanssa kaksiossa ja tuo äitinsäkin mukanaan vapaapäivinä. Niillä on yhteinen talous, nostavat samasta käsilaukusta rahaa ja käyvät vuoron perään tiskillä. Touko tietysti iskee, vippaa viisikymppisen Rampelta, ja ilman takuusia saakin. Touko

vippaa pieniä summia, se on varmempaa, eikä kukaan kehtaa pyydellä niitä. Rampen ääni kuuluu hälinän ja levyautomaatin yli, ja äiti kolmannen kaljan jälkeen nauraa kuin koulutytty, vaikka on liki 70.

Toukoa sanotaan Gorkiksi, hän kun kirjoittaa — silloin kun ei ole täällä. Kohtalo tai ei, mutta me tiedämme, että Gorki on ollut sairaseläkkeellä 34-vuotiaasta. Sitä ennen hän oli henkilöstöosastolla isossa valtion firmassa, mutta ei kestänyt; burnout. Kynä pitää ryhtyä yllä. Nyt hän kirjoittaa romaanin, joka muistuttaa Selma Lagerlöfin Gösta Berlingin tarua. Muuan nuori runoilija käy täällä syömässä, ja silloin Gorki tarttuu tilaisuuteen, istuu pojan pöytään, keskustele kirjallisuudesta ja kun poika ottaa pari kaljaa päälle, saa Gorki siiven. Gorkin vaimo on töissä, mutta eläke ja vaimon palkka ei riitä yhtäaikaa asuntopalveluihin, elämiseen ja ryyppäämiseen. Jostain on tingittävä.

Me tunnemme toisemme. Paikka on perustettu samoihin aikoihin kun saarta alettiin rakentaa, -73. Ruotsinkieliset kanta-asukkaat ostettiin ulos, tornitaloja nousi, rivitaloja, tämä ostoskeskus, koulu ja kirjasto. Saarella asuu n. 11 000 asukasta ja lisää muuttaa. Pientalot jäävät yhä ahtaammalle takaosiin, etuosiin rakennetaan elementtitaloja. Keskustaan on matkaa kymmenkunta kilometriä, aamuisin ovat bussit ja metrot täynnä ihmisiä, jotka eivät jaa tänne. Rannoilla asuu herrasväkeä, vähän sisempänä rivitaloasukit ja ostarin ympärillä elementtimuureissa meikäläiset, alempi keskiluokka ja duunarit. Vaikeahan heitä on erotella, ammattimies tienaa paremmin kuin pankkivirkailija.

Meidän porukka on hioutunut vuosien mittaan, jäsenet vaihtuvat verkkaan, viimeksi tuli Arno. Joskus joku muuttaa pois, tilalle tulee uusi. Kyllä täällä asuu. Palvelut pelaa. Mutta jollei olisi alati niin ikävä ja kyllästynyt, harva joutilaista päiviansä tässä apinahäkissä istuisi. Ja täällä on aina pimeä, ikkunat ovat himmeät, vaikka ulkona olisi maaliskuu, silmiä kirvelevä päivä. Kapakka on toisessa kerroksessa, ei tänne kadulta näe. Iltapäivälehdistä me kaluamme kymmenet kysymykset, silti tärkeissä kysymyksissä jääme vastausta vaille. Joku aina valittaa, jollei rahapulaansa niin krapulaansa. Joku jotain sanoakseen kertoo käyneensä viikonvaihteessa kalassa. Joskus nousee iso riita siitä, montako kilometriä on esim. Kemiöön. Pari stadilaista tässä istuu, muut ovat 15—20 vuotta sitten maalta muuttaneita, asettuneet, ottaneet velkaa, hankkineet asunnon ja perheen, eronneet tahi eivät — kuin piirroksia ilman kehyksiä. Vaikka kuinka tympii, niin huomenna taas tavataan, puolilta päivin. Ja Mikko Alatalo laulaa automaattista: ”On silti hyvä ettet näe minua nyt/en tahdo että vuokseni sä järkytyt/kun kaikki mennyt on niin jäljelle jää vai tuo/ihminen ikävä toisen luo.”

Pankin ja kampaamon naiset tulevat puolilta päivin lounaalle. Isännöitsijätoimiston väki, Valintatalon ja tietysti Elannon kassat — tämä on Elannon paikka — pesulan väki myös, niillä on lounassetelit tai ruokatinki. Ne eivät juo, kalja ei saa haiskahtaa asiakkaan nenään. Urheilutalon rakennusmiehet ottavat parit. Iltapäivän mittaan käy satunnaisia syömämiehiä. Ne asettuvat tuvan tai salin puolelle, tässä apinahäkissä on sankka savu.